

7 פרשת שלח

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, שְׁלַח לְךָ אַנְשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן" (במדבר פרק יג, א-ב)

שאלות: א. משמעות לשון הכתוב כאן שה' ציוה לשלוח את המרגלים, ואילו בספר דברים משמע שהעם ביקש את שליחת המרגלים, שנאמר (דברים א כב) "וַתִּתְּקַן אֵלַי בְּלִבְכֶם וַתֵּאמְרוּ נְשַׁלְּחָה אַנְשִׁים לְפָנֵינוּ וַיִּתְּקַדְּמוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ". ב. מדוע נאמר 'שלח לך', והרי מילת 'לך' היא מיותרת ואין לה ענין לכאן, שהרי לא שלחם משה לתועלת וטובת עצמו.

תשובה: באמת ישראל הם שביקשו את שליחת המרגלים, כי חשבו שלא תיכבש הארץ לפנייהם בדרך נס אלא יצטרכו להילחם בעצמם ולכבושה בדרכי הטבע ותכסיסי המלחמה, ולכן נאמר בספר דברים שהם ביקשו לשלוח את המרגלים, ואף ביקשו "וַיֵּשְׁבוּ אֶתְנֵן דְּבָרֶיךָ", שתהא תשובת המרגלים לכל ישראל. אמנם הקב"ה ידע את הרעה שעשויה לצאת מכך, אך לא רצה לבטל את בקשתם לגמרי, כדי שלא יחשבו שהארץ רעה ומחמת כן אינו רוצה שיראוה קודם שיכנסו אליה, ומאידך לא רצה שתהיה השליחה מיוחסת לכל ישראל, שאז תהיה תשובת המרגלים לכל ישראל ותצא מכך רעה [וכפי שאירע לבסוף], ולכן אמר למשה 'שלח לך אנשים', שתהיה השליחה מיוחסת למשה רבינו בלבד, והם ישיבו את דבריהם למשה רבינו [אמנם הם לא נהגו כן, ומכך התגלגלה התקלה והעונש]. (שאלות ב, ד).

❧

"וַיֵּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִמֵּין אַרְבָּעִים יוֹם", "וַיִּצְיֵאוּ דִבְת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר פרק יג, כה, לב)

שאלה: מה היה חטאם הגדול של המרגלים, והרי מתוך דבריהם נראה שאמרו את האמת כפי שראוה בהיותם בארץ, ואף שיבחו את הארץ עצמה שפירותיה טובים, ומדוע נחשבים הם כמוציאי דיבת הארץ, ונענשו בעונש חמור כל כך.

תשובה: בהנהגת המרגלים היו כמה חטאים גדולים: א. משה רבינו ציוה עליהם להשיב את דבריהם רק אליו, והם לא עשו כן אלא הקהילו את כל העם שישמעו את דבריהם, ובכך המסו את לבבם. ב. באומרם "בָּאֵנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ", ולא אמרו 'אל הארץ אשר ה' נתן לנו' וכדומה, כדי לגלות דעתם שלא יוכלו לכבושה ולזכות בה. ג. הקדימו לענות על השאלה האחרונה ששאלם משה רבינו בעת ששלחם, על טובת הארץ עצמה, ושבחוה במילים קצרות, כדי שיוכלו אחר כך להאריך בגנותה כרצונם. ד. באומרם 'אפס כי עז העם היושב בארץ, והערים בצורות גדולות מאד', והיה זה שקר, כי הכנענים לא היו עם עז כל כך, ולא נמצאו שם ערים בצורות וגדולות מלבד יריחו. ה. בלשון 'אפס' גילו דעתם כאילו כל שבחיה וטובותיה הם כאפס כיון שמן הנמנע הוא להכנס אליה ולכבושה. ו. באומרם "וַיִּגְּסוּ יְלָדֵי הָעַמֶּק רְאִינוּ שָׁם", כאילו הארץ מלאה מהם, ובאמת לא ראו מהם רק ארבעה. ז. משה לא שאלם היכן יושבת כל אומה, והם מעצמם אמרו "עַמְלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהַקְּאֵמִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן" כדי להוכיח שמכל מקום שירצו להכנס לארץ תהיה אומה עזה וחזקה שתילחם בהם. (שאלה ח)

❧

"וַתֵּשָׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָה הַהִוא" (במדבר פרק יד, א)

שאלה: איך שכחו כל ישראל את הניסים והנפלאות שעשה להם ה' ביציאת מצרים, וראו הכל בעיניהם, עד כדי כך שרצו לחזור למצרים מפני יראתם מאנשי כנען.

תשובה: ישראל חשבו שכיבוש הארץ מוטל עליהם, וטעו בכך מחמת שאמר להם משה רבינו "רְאֵה נָתַן ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת הָאָרֶץ עֲלֶיךָ, רַשׁ כְּאִשׁוֹר דָּבָר ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אֵל תִּירָא וְאֵל תִּתַּח", וכיון ששמעו את כל דברי המרגלים נמס לבבם ופחדו להלחם בעצמם בכנענים, ורצו לחזור למצרים (שאלה יג).

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עַד אֲנִי וְנִצְּצֵנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד אֲנִי לֹא יֶאֱמִינּוּ בִּי כְּכֹל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ" (במדבר פרק יד, יא)

שאלה: הרי משמעות לשון 'עד אנה' היא כמו 'עד היכן', עד איזה מקום, ולכאורה אין שייכות המקום לכאן, אלא היה ראוי לומר 'עד מתי' וכדומה [וכמו שנאמר בהמשך "עד מתי לעדה הרעה הזאת"].

תשובה: אמר ה' למשה רבינו שעד עתה - גם כאשר חטאו ישראל - היה ניתן ללמד עליהם זכות, כי בהיותם במצרים חטאו מפני שהמקום גרם לכך, בהיותם דרים עם המצריים, ואמר ה' להוציאם למדבר וגם שם חטאו על ים סוף, אך היה זה כיון שעדיין לא קיבלו את התורה, ולכן הוליקם ה' להר סיני כדי לתת להם את התורה, וכשחטאו גם שם היה ניתן לומר שהמקום גורם לכך, בהיותם במדבר שממה, וכשיבואו לארץ ישראל לא יחטאו עוד, אך עתה כאשר אינם רוצים להכנס לארץ ואינם מאמינים בה', אם כן להיכן אוליכם עוד כדי שייטיבו את מעשיהם. (שאלה א)

"אֲנִינוּ בְּדַבָּר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאֵעֲשֶׂה אֲתָךְ לְגוֹי גְדוֹל וְעַצְמוֹ מְמֹנֶה" (במדבר פרק יד, יב)

שאלה: מדוע הוסיף ה' לומר למשה רבינו שיעשה אותו לגוי גדול ועצום, וכי חשב לתת לו כביכול 'שוחד' כדי שיתרצה בכילוי עם ישראל, והרי כבר בחטא העגל ראה שמשה רבינו מוכן למסור נפשו עבור עם ישראל, שאמר "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת".

תשובה: כיון שבעת שחטאו ישראל בעגל התפלל משה רבינו לפני ה' והזכיר לו את הבטחתו לאבות, באומרו "זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעולם", הקדים ה' לומר לו שלא יחשוש להבטחתו לאבות, כי יקיים את הבטחתו בכך שיוציא ממשה רבינו עם גדול ועצום בזמן קצר, יותר ממה שהיו ישראל באותו זמן. (שאלה ב).

"ועתה יגדל נא כח ארזי באשר דברת לאמר", וַיֹּאמֶר ה' סִלַּחְתִּי בְּדַבָּרְךָ, וְאוֹלַם חֵי אֲנִי וְיִמְלֵא כְבוֹד ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ: (במדבר פרק יד, יז-כא)

שאלות: א. לשון 'כח' מלמדת בדרך כלל על עשיית משפט ודין, ומדוע כאן הזכיר זאת משה בבקשו סליחה. ב. איך אמר ה' 'סלחתך כדבריך', והרי לא סלח להם אלא הענישם ומתו כולם במדבר. מדוע ציוה ה' שכל נשיא יקריב את קרבנו ביום אחר, והרי כיון שהם מעצמם הביאו את כל הקרבנות יחד, היה ראוי שיוקרבו כולם יחד. ג. מה ענין הלשון "ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ" לענין הסליחה והעונש.

תשובה: מה שביקש משה שיגדל כח ה' אין זה לענין הסליחה, אלא כנגד מה שאמר שיאמרו הגויים שאין ביכולת ה' להכניס את ישראל לארץ, יגדל כח ה' לעיני כל העולם בכך שיכניסם לארץ בכח גדול ויד חזקה. ומשה רבינו לא ביקש שימחה חטאם לגמרי, אלא שיאריך ה' אפו מלהענישם מיד, ועל כך השיבו ה' 'סלחתך כדבריך' לענין זה שלא אענישם מיד, והוסיף וביאר, כי המעניש מיד זהו מחמת שהוא מתירא שמא ימות בעצמו קודם שיענישם, או שמא יברחו מפניו, ועל כך אמר "חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ", כלומר חי אני לעולם ואוכל להענישם מתי שארצה, וכבודי מלא את כל הארץ ולא יוכלו לברוח מפני. (שאלות ח, ט, י)

לתרומות והקדשות: 0765-404-360

